

ZSIDAI JÓZSEF:

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a konferencia ajánlásainak végrehajtásáért

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE EGYETÉRT a IV. országos könyvtárügyi konferencia ajánlásaiban megfogalmazott programmal, és nemcsak óhaját fejezi ki, hogy az a lehető legteljesebben megvalósuljon, hanem szándékát is a tevékeny közreműködésre. A Művelődési Minisztérium a következő évek során támaszkodni kíván egyesületünk munkájára, aktivitására és erejére, s ezt a tézisek két pontjában a következőképpen fejezte ki: „A könyvtárosok szakmai elhivatottságának és önbecsülésének, korszerű szemléletének erősítésében, szaktudásuk növelésében, az egész könyvtárostársadalom összefogásában és mozgósításában továbbra is nagy feladatai vannak a Magyar Könyvtárosok Egyesületének.” Továbbá: „Az ágazati irányítás demokratizmusának elmélyítése érdekében tovább kell erősíteni a Magyar Könyvtárosok Egyesületének munkáját.”

A Könyvtárosegyesület vezetősége valóban mindenkor arra törekedett és törekszik, hogy a könyvtárügy fejlődési irányait, gondjait, a megoldásra érett problémákat megvilágítsa a tagság előtt, tisztán láttassa azokat. Hogy ez mennyire igaz, az utóbbi öt év vándorgyűléseinek témakörei is bizonyítják. Ezek a következők voltak:

1976: A könyvtárak közönségkapcsolatai (Public Relations);

1977: Az 1976. évi közművelődési törvény és a fejlett szocialista társadalom építésének összefüggései;

1978: A könyvtári és a tájékoztatási központi szolgáltatások szerepe, jelentősége és fejlesztési főirányai;

1979: A könyvtárközi munkamegosztás és együttműködés a hatékonyság és a gazdaságosság szolgálatában;

1980: A magyar könyvtárügy fejlődése az elmúlt évtizedben (1971—1980). (A III. országos könyvtárügyi konferencia ajánlásainak végrehajtása.)

Mostani vándorgyűlésünkön pedig a IV. konferencia ajánlásai mögött húzódó tartalom kibontásán, a tennivalók meghatározásán és a végrehajtás elindításán fáradozunk.

Véleményem szerint a magyar könyvtárügy rengeteg teendője közül két kulcsfontosságú feladatot kell kiemelni, és az egyesület erőfeszítéseit ezekre összpontosítani. Először: A termelést, a gazdaságot s a velük összefüggő kutatást hatékonyan és ésszerűen kell kiszolgálni azonnal felhasználható, értékesíthető információkkal. Másodsor: a gyermekeket, az ifjúságot, a felnövekvő nemzedéket meg kell tanítanunk olvasni, könyvet használni; művelt emberré nevelésüket elő kell mozdítanunk, hogy valamikor majd az egész magyar társadalomra érvényes legyen a művelt jelző. Mindkét feladat elemi fontosságú, és egyazon célra irányul: a fejlett gazdasággal rendelkező, magasrendű műveltségi eszményekkel áthatott szocialista társadalom felépülésének hathatós támogatása könyvtári eszközökkel. Az első feladat a szakkönyvtáraknak van címezve, a második a közművelődésieknek, de a kettő egymástól el nem választható, mert egyik a másikat erősíti, egymásra épülnek.

A gazdaságfejlesztéssel összefüggő könyvtári ügyekben az egyesületnek nagy, központi feladatai is vannak. Mindenekelőtt segítenie kell a Művelődési Minisztériumot a tervezésben, a valós programok kidolgozásában. Újra át kell gondolni a szakkönyvtárak és a szakirodalmi tájékoztatás ügyét! Erre éppen most nagy lehetőség

kínálkozik, mert napirenden van az Ipari Minisztérium információs programjának kidolgozása. Ezzel kapcsolatban minden nagyobb érdekelt intézményt és testületet: a műegyetemi könyvtárakat, a tájékoztató intézményeket, az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központot, az Országos Könyvtárügyi Tanácsot és a Könyvtárosegységet is meg kell kérdezni. Mivel az alkalom az előbbrejutás lehetőségét hordozza magában, élni kell vele. Emellett az egyesület saját kapcsolatai révén segítse elő a korszerű technológiák tanulmányozását és hazai meghonosítását, más esetekben pedig a nemzetközi munkamegosztás szélesítését.

Igaza van Vályi Gábornak abban, hogy elutasítja az olyan magatartást, amely kizárólag az újabb és újabb pénzeszközök rendelkezésre bocsátásához köti a cselekvést. A modern technológiák ismeretében ma már tudjuk, hogy ezek mellett a hagyományos szolgáltatások is megmaradnak, vagy alternatív funkciókat teljesítve élnek tovább. Javításuk, fejlesztésük saját erőből is megoldható.

A legkorszerűbb eljárások meghonosodását — az ésszerű keretek között — gyorsítani kell. Hangsúlyozom az ésszerűséget, a józan mértéktartást, mert nem lehet gátlástalanul követelőzni, és nem szabad „kerül, amibe kerül” alapon fejleszteni. Hogy mi az ésszerű, melyik a helyes és járható út, nekünk kell eldöntenünk. Ehhez sok-sok ismeretre van szükség, melynek megszerzéséhez az egyesület keretei között folyó *továbbképzés* eredményesen járulhat hozzá. Az egyesület ez irányú központi feladataim túl tekintve, műszaki szekciójára hárul a legtöbb felelősség azért, hogy felkészültségük növelésére készítse a műszaki könyvtárosokat, és cselekvésre ösztönözze őket. — Csak mellékesen említtem meg, hogy a társadalomtudományi szekció ilyen vonatkozású munkája sem jelentéktelen és nem is könnyű, mert egyrészt a társadalomtudományok szintén mind nagyobb szerepet játszanak a termelésben, és mert e tudományok információs rendszerét sokkal nehezebb kiépíteni, mint a műszakiakét, lévén a külföldi, átvehető kész anyag mennyiségileg elenyésző.

A gyermek- és az ifjú korú nemzedék olvasóvá nevelése szintén nagyhorderejű, de nagyon nehéz könyvtári feladat. Elsősorban az e területen dolgozó könyvtárosokat kell segítenünk abban, hogy minél teljesebben felkészüljenek küldetésükre. A most lezajlott könyvtárügyi konferencián *Pozsgay Imre* miniszter például arra hívta fel a figyelmet, hogy a nyolc általános iskolai osztályt el nem végzők újratermelődnék, számuk jelenleg is másfél millióra tehető. A könyvtári munkának ezzel a tehertelével komolyan kell számolnunk. Hasonlóképpen a kétműszakos oktatás hátrányával is, de nem feledkezhetünk meg azokról a növekvő gondokról sem, amelyek abból fakadnak, hogy változó korunkban átalakulóban van a család is. Az új helyzetben a házikönyvtárak, a családi könyvtárak mindenesetre mint előremutató példák, befolyásoló tényezők veendőek számításba. A gyermek- és a serdülőkor változó arculatának nyomonkövetése sok erőfeszítést kíván a könyvtárosoktól. Fejleszteni kell pedagógiai, pszichológiai, szociológiai felkészültségüket és azt a képességüket, illetve készségüket, hogy az iskolai könyvtárakkal és magával az iskolával is jól működjenek együtt. A továbbképzést tehát ez irányban kell fejleszteni. s a Könyvtárosegységet vezetősége ebben mindkét szekció munkáját segíteni fogja.

Minden akadályozó tényező és nehézség ellenére is előbbre kell lépnünk a fiatalság, a jövő felnőtt olvasóinak rendszeres könyvtárhasználóvá nevelésében, mert a nemzetközi összehasonlítás adatai ránk nézve egyáltalán nem hízeltgöek. A könyvtárba beiratkozott olvasók aránya ugyanis például a mi 14,9 százalékunkkal szemben Csehszlovákiában 16, Hollandiában 24,5, Finnországban meg éppenséggel 37,3 százalék.

A DEMOKRATIZMUS FEJLESZTÉSÉVEL, a demokrácia és az állami irányítás összefüggéseivel nemcsak elviekben, hanem konkrétan is foglalkoznunk kell.

Pártunk központi politikai célkitűzései közé tartozik a szocialista demokrácia szélesítésére való törekvés. Az utóbbi időben magasabb párt- és állami szervek vizsgálják azt, hogy az értelmiség társadalmi szerepét miként lehetne bővíteni olyképpen is, hogy a társadalmi szervezetekben és szakmai egyesületekben valóban alakuljanak ki a magas színvonalú szakmai fórumok. Olyanok, amelyek osztoznak az ország vagy egy szakágazat gondjaiban, és tesznek is valamit a gondok enyhítéséért. Ilyen érte-

lemben kell a mi egyesületünknek is foglalkoznia a demokrácia, a demokratizmus további szélesítésével.

A demokrácia mind erőteljesebb kiteljesedése során a Művelődési Minisztérium elvárja tőlünk: csaknem négyezres tagságunk tapasztalataival, mindennapos munkájával segítse őt abban, hogy a könyvtárügyről friss és helyes tájékozottsággal rendelkezünk. Azt is reméli, hogy a szükséges intézkedések kidolgozásában szintén segítjük, mert az általa hozott intézkedések végrehajtásához társakra kíván találni. A demokrácia útjának és működésének valóban legfontosabb ismérve, hogy azokban az ügyekben, amelyekben korábban már egyetértettünk, a végrehajtást is hathatósan támogassuk. E pontban azután sokféle egyesületi feladat található a probléma értelmezésétől kezdve a helyes tájékoztatásig, a továbbképzésig és az érdekvédelemig.

Szakmánk ilyen szellemű demokratizmusának szélesítése során az állami irányítás biztosan számíthat az egyesületre, amely a szakmai tapasztalatok és vélemények gyűjtőhelye: vállalkozik a szocialista könyvtárügynek elkötelezett, de határozott arculatú lelkiismeretébresztő szerepére, annál is inkább, mivel a szervezet tagjai a területi és a szakágazati szervezetekben, a legkülönbözőbb szakmai fórumokon, a vándorgyűlésen és az évi közgyűlésen nyílt, őszinte, kritikus hangú, de felelősségteljes párbeszédet folytatnak egymással és a főhatóság képviselőivel.

A demokratizmus növelésének igénye kapcsán szeretném még felemlíteni azt is, hogy a minisztériumi vezetés, az Országos Könyvtárügyi Tanács és a Könyvtáros-egyesület egymás közötti viszonyában igen sok az ígéretes vonás. A kapcsolatok rendszere jó, az egymás közötti érintkezés őszinte, kritikus hangvétellű, de tele van felelősségtudattal is, és alkotó, építő szellem hatja át. Ígéret ez az ajánlások végrehajtásának nehéz munkájához is.

VÉGÜL A KÖNYVTÁROSKÉPZÉSRŐL is szeretnék néhány szót szólni. Nem túlzok, ha azt állítom, hogy ezen a területen nagy harcot vívtunk az utóbbi években, és nem is eredménytelenül. Az egyetemi, a főiskolai és a könyvtárkezelői képzés intézményesített rendszere tisztázódott, kialakult. A IV. konferencia előírásai szerint a feladat most két területre tevődik át: minden erővel és mindenütt javítani kell a képzés tartalmát, s a könyvtárakhoz, a gyakorlathoz kell közelíteni az oktatást, és ezt is intézményesíteni kell. Az egyesület tevékenységét ugyancsak ilyen irányba kell igazítanunk.

Egyesületünk akkor tölti be hivatását a most következő években, ha a IV. országos könyvtárügyi konferencián elfogadott program szellemében tevőlegesen segíti e program végrehajtását. Minél többet tudunk tenni ennek érdekében, annál jobb lesz szakmai és emberi közérzetünk, mert szűkebb környezetünk, munkahelyünk, a felhasználók hálásak lesznek a könyvtári szolgálatért. Közös óhajunk, hogy az egyesület szekciói, területi szervezetei és bizottságai ez irányba fejtsék ki tevékenységüket!

Hallottuk

hogy a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem vezetősége 1981. január 1-i hatállyal önálló kutatóhelynek nyilvánította az egyetem központi könyvtárát. Kutatást — anyagi és erkölcsi támogatásával — az alábbi témakörökben folytathat a könyvtár: 1. Bányászati-kohászati felsőoktatás- és szakirodalom-történet; műszaki-természettudományos könyvtártörténet (XVIII—XIX. század), 2. A könyvtárközi együttműködés elméi.

Az első témába tartozó kutatások befejezésének időpontja 1990, a másodiké 1983. A támogatott kutatás természetesen beszámolási kötelezettséggel is jár.

Az egyetemi könyvtárak történetében ez az első eset, hogy az egyetem elismerte a könyvtártudományi kutatótevékenységet, és az eddigi eredmények értékelése alapján hozta meg döntését. A miskolci kezdeményezésnek azért is különös jelentősége van, mert nem a könyvtártól, hanem az egyetem vezetőitől indult ki.